
Till Ålands lagting

**Regeringsprogram
för samarbete, resultat och framtidstro**

I enlighet med 25 § 1 mom. i lagtingsordningen för Åland överlämnar landskapsregeringen, under ledning av lantrådet Camilla Gunell, följande meddelande till lagtinget.

Mariehamn den 22 november 2011

L a n t r å d

Camilla Gunell

Vicelantråd

Roger Nordlund

INNEHÅLL

Självstyrelsen, svenska språket och demilitariseringen.....	3
Samarbete med Sverige och externa relationer	4
Demokrati, rättssäkerhet och öppenhet.....	5
Ökad jämställdhet	5
Hållbar utveckling	6
Ett inkluderande samhälle.....	6
Samhälls- och servicereform	6
Kraftsamling för tillväxt	7
Hållbara finanser	8
Investeringar	9
Livskraftiga regioner	9
Full sysselsättning och modern näringspolitik	10
En växande arbetsmarknad.....	11
Sjöfartens framtid säkras	11
Turism – kvalitet och upplevelse.....	11
Jord- och skogsbruk.....	12
Jakt och fiske	12
Hälsa- och sjukvård av hög kvalitet	12
Social trygghet för alla	13
Trygga barn och unga	13
Omsorg och stöd till de äldre	14
Äldre som resurs	14
Tillgänglighet för funktionshindrade	14
Nolltolerans mot narkotika.....	14
Miljö – Omställning Åland	14
Omställning till förnyelsebar energi.....	15
Miljöbilar	15
Utbildning för morgondagens behov.....	16
Grundskolan	16
Gymnasieskolan	16
Högskolan	17
Kultur och kulturarv.....	17
Unga som resurs	18
Idrott	18
Polis och räddningsväsende	18
Infrastruktur.....	18
Flygtrafik.....	19
Stabil och säker skärgårdstrafik.....	19
Kollektivtrafik.....	19
Trafiksäkerhet.....	19
Vägunderhåll.....	20
Oljeskydd	20
Flera bostäder.....	20
Samordnad IT-utveckling	20
Mediapolitik	20
Fastighetsförvaltning.....	21
Ett starkare, modernare samhälle.....	21
För samarbete, resultat och framtidstro.....	21

Efter att jag den 22 november 2011 fått lagtingets uppdrag att leda förhandlingarna om tillsättande av en landskapsregering som åtnjuter lagtingets förtroende, har jag slutfört detta uppdrag.

För lagtingets godkännande förelägger jag förslag till landskapsregering innehållande personsammansättning, innehavare av vicelantrådsposten, medlemmarnas ansvarsområden samt ett regeringsprogram såsom lagtingsordningens 25 § 2 mom. föreskriver. Programmet revideras efter behov och om de ekonomiska förutsättningarna så kräver.

Landskapsregeringen föreslås få följande personsammansättning med angivande av vicelantrådsposten och, i enlighet med 2a § 2 mom. landskapslagen om Ålands landskapsstyrelse, ledamöternas ansvarsområden. Dessutom antecknas vilka ledamöter som i första hand inträder vid förfall för ansvarig medlem. Landskapsregeringen kan vid behov besluta om ändringar och kompletteringar av denna ordning.

Namn	Ansvarsområde	Första ersättare	Andra ersättare
Lantråd Camilla Gunell	Från kansliavdelningens allmänna byrå centrala självstyrelsepolitiska frågor och jämställdhet. Lagberedningen.	Roger Nordlund	Gun-Mari Lindholm
Vicelantråd Roger Nordlund	Finansavdelningen förutom de ärenden som påförts trafikavdelningen samt från näringsavdelningen sjöfart.	Johan Ehn	Fredrik Karlström
Medlemmar			
Gun-Mari Lindholm	Kansliavdelningen förutom de ärenden som påförts lantrådet och trafikavdelningen.	Carina Aaltonen	Veronica Thörnroos
Veronica Thörnroos	Trafikavdelningen. Från kansliavdelningen el-, energi-, bostads-, radio- och tv-frågorna samt från finansavdelningen IT-utveckling.	Fredrik Karlström	Roger Nordlund
Carina Aaltonen	Social- och miljöavdelningen.	Gun-Mari Lindholm	Johan Ehn
Fredrik Karlström	Näringsavdelningen förutom sjöfartsfrågorna.	Roger Nordlund	Carina Aaltonen
Johan Ehn	Utbildnings- och kulturavdelningen.	Veronica Thörnroos	Gun-Mari Lindholm

Självstyrelsen, svenska språket och demilitariseringen

Ålands självstyrelse har under sina 90 år utvecklats väl som ett autonomt, demilitariserat och neutraliserat örike med särskilda skyddsbestämmelser för språk, kultur och traditioner. Landskapsregeringens mål är att Åland ska fortsätta att utvecklas som ett demokratiskt nordiskt välfärdssamhälle som ger befolkningen trygghet i vardagen och en hög levnadsstandard. Åland ska vara ett demokratiskt rättssamhälle med parlamentarism där lagtingets roll som det åländska folkets representation och lagstiftande församling respekteras.

Ålands folkrättsliga status som svenskspråkig, demilitariserad och neutraliserad autonomi tryggas och Ålandsprotokollets status fortbestår. En demilitariseringspolicy tas fram. Arbetet med att lyfta fram Ålandsexemplet som en fungerande minoritetslösning internationellt ska förstärkas genom

samarbeten och nätverk. Även dess praktiska betydelse som inspirationsmodell i kris- och konflikthantering framhålls. Kontaktgruppen mellan Åland och Utrikesministeriet är ett viktigt organ i detta arbete.

Umgängesformerna mellan landskapsregeringen och regeringen i Finland utvecklas för att ge kontinuitet och en solid plattform för en förtroendefull dialog. Landskapsregeringen föreslår att ett forum för Ålandsfrågor skapas tillsammans med rikets regering, exempelvis inom ramen för regeringens aftonskola där även riksdagsledamoten involveras. Landskapsregeringen erbjuder aktivt tjänstemän och politiker möjligheter till studiebesök och utbildningsprogram för att öka kunskapen om självstyrelsen. Särskilt viktigt är att säkra att kontakterna till och kunskaperna om självstyrelsen är goda vid presidentens och statsministerns kanslier samt vid justitieministeriet.

För att trygga svenska språkets ställning kommer landskapsregeringen konsekvent i stöd av självstyrelselagen kräva att kontakterna och skriftväxlingen mellan landskapet och staten sker på svenska. Landskapsregeringen deltar i regeringens arbete med att förverkliga Ahtisaari-gruppens förslag för att stärka det svenska språkets ställning. Språkrådets uppdrag klargörs och dess ställning i självstyrelsesystemet stärks.

Arbetet med en ny självstyrelselag för Åland inleds i enlighet med den parlamentariska gruppens förslag. (Åländsk utredningsserie 2010:2) Reformen påbörjas med målet att det nya självstyrelsesystemet ska vara klart att tas i bruk senast 2021-22 då Ålands självstyrelse firar 100 års jubileum. En arbetsgrupp bestående av politiker och tjänstemän från Åland och riket bildas för att ta fram en ny självstyrelselag för Åland i form av en ramlag. En referensgrupp på parlamentarisk grund tillsätts som stöd för de ledamöter som deltar i den blandade kommittén.

Frågor rörande hembygdsrätt, jordförvärvsrätt och näringsrätt ska följa tydliga och klara normer för att skapa ett rättssäkert och jämlikt förfarande. Dessa normer ska utgå ifrån lag. Nuvarande lagstiftning revideras i enlighet med den parlamentariska gruppens förslag. (Åländsk utredningsserie 2009:4)

Samarbete med Sverige och externa relationer

Öppenhet och samarbetsvilja ska prägla landskapsregeringens relationer till sina samarbetsparter. Landskapsregeringen etablerar under perioden ett externpolitiskt nätverk som samordnar, bevakar och driver åländska frågor i nordiska och EU-sammanhang såsom Regionkommittén, Nordiska rådet och Östersjösamarbetet. Landskapet eftersträvar en ordinarie plats i HELCOM. Även nya initiativ kan tas exempelvis för att främja kontakterna till Baltikum.

Samarbetet med de nordiska länderna utvecklas gentemot EU genom att Norden i allt högre grad intar gemensamma positioner. Ålands krav på en plats i Europaparlamentet kvarstår.

Landskapsregeringen utvecklar kontakterna och inflytandet i EUs institutioner. Beslutsfattandet ska ske på lokal nivå så långt som möjligt och lösningar som passar och fungerar i det småskaliga åländska samhället eftersträvas. Landskapet deltar i de offentliga samråd som kommissionen utlyser och som är av intresse för Åland.

Ålänningarnas kontakter till Sverige ökar kontinuerligt inom många samhällsområden. Kontakterna med Sveriges riksdag och regering utökas och utvecklas. Ett permanent organ, Ålandshavskommissionen, mellan Finlands och Sveriges regeringar samt Ålands landskapsregering föreslås inrättas i syfte att utveckla gränssamarbetet runt Ålands hav. Kommissionens uppgifter skulle vara att arbeta med de hinder som finns på den gemensamma marknaden för handel, studier, pendling, media, skatte- och skatte-

gräns, pensions- och sjukförsäkringsfrågor m.m. Ålandskontoret i Stockholm kunde vara administration för det nya gränssamarbetet.

Demokrati, rättssäkerhet och öppenhet

Demokratin utvecklas genom fler öppna debattforum mellan beslutsfattare och medborgare. Medborgarnas inflytande över samhällsutvecklingen är viktig också mellan valen. Genom att utveckla medborgarpaneler kan man öka den direkta dialogen, delaktigheten och förankringen i angelägna samhällsfrågor även utanför de politiska kretsarna.

Reformer görs för att öka valdeltagandet och underlätta för grupper som idag har svårigheter att delta och rösta i val som studerande, inflyttade, äldre, bortaåläningar och sjömän. Möjligheten att rösta elektroniskt införs när teknik och system finns utvecklade och utprovade. En översyn av hembygdsrättsregistret genomförs i god tid inför nästa val så att alla röstberättigade kan utnyttja sin rösträtt. Ett politiskt mål är att öka representationen av kvinnor, unga och inflyttade i nästa lagtings- och kommunalval. Vallagen förnyas i sin helhet för att förbättra enhetlighet och överskådlighet.

All offentlig makt måste regleras. Lagstiftningsarbetet effektivteras genom tydliga politiska prioriteringar och mål. Kvaliteten förbättras genom en effektivare laggranskning. Föråldrad lagstiftning moderniseras och ny lagstiftning ska beakta aktuella behov inom alla politikområden. Blankettlagstiftning kan användas inom områden som inte är av väsentlig självstyrelsepolitisk betydelse men som behövs för att garantera åläningarnas rättskydd och sociala förmåner. Fulltextlagar är att föredra för att göra den åländska lagstiftningen mer överskådlig och transparent. Egen lagstiftning föredras inom miljö-, utbildnings-, kultur- och andra sektorer som är viktiga för åläningarna i deras vardagsliv och som kräver särskilda lösningar med tanke på självstyrelsen och andra åländska omständigheter. Lagboken på internet utvecklas så att landskapslagarna ständigt finns uppdaterade.

Ett kontinuerligt arbete och översyn av rutiner görs för att stärka rättssäkerheten i förvaltningen, i underlydande myndigheter och på den kommunala nivån i syfte att stärka medborgarnas rättsskydd.

Lagen om allmänna handlingars offentlighet revideras för att befrämja öppenhet och transparens gentemot allmänhet och media.

Landskapsregeringen anser det vara en demokratisk rättighet och skyldighet att delta i debatter, svara på medborgarnas frågor och vara delaktiga i opinionsbildningen. Det är viktigt för förståelsen av den förda politiken att landskapsregeringen på ett tydligt och pedagogiskt sätt motiverar grunderna för beslut.

Rollfördelningen mellan den politiska nivån och förvaltningen respekteras så att den politiska nivån fattar beslut om riktlinjer och principer. Förvaltningen fattar beslut i enlighet med dessa så att ärenden som berör enskilda medborgare inte tas till politisk prövning. Regler ska inte skapas i samband med att ärenden som berör enskilda medborgare avgörs. Förvaltningens arbete ska präglas av laglighet, sakkunskap, servicevilja, öppenhet samt opartisk och rättvis handläggning.

Ökad jämställdhet

Landskapsregeringen har det övergripande ansvaret för att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Jämställdhetspolitiken ska bidra till att förändra strukturerna i samhället så att detta blir möjligt. Detta förutsätter kunskaper om rådande förhållanden. För att häva ojämställdhet krävs kunskap, konkreta mål och medvetna aktiva åtgärder inom alla politikområden. Ramprogrammet för jämställdhet uppdateras och expertgruppen kompletteras med fler sakkunniga. Landskapets verksamheter analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv efter uppställda kriterier för att

synliggöra och komma tillrätta med icke jämställda förhållanden. Fortsatta utbildningsinsatser görs.

Landskapsregeringens mål är att öka andelen kvinnor i det politiska och ekonomiska beslutsfattandet och i högre grad uppmärksamma kvinnors företagande. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män måste utjämnas så att lika lön ges för likvärdigt arbete. För att detta ska vara möjligt krävs arbetsvärdering, kartläggning, analys av löneskillnaderna och åtgärder.

En övergripande strategi för arbetet inom Operation Kvinnofrid tas fram och en analys görs beträffande medling som metod för våld i parförhållanden. Det viktiga arbetet med att motverka sexuellt ofredande, våldtäkter och trafficking fortsätter.

Hållbar utveckling

En hållbar utveckling ska vara riktgivande för alla de beslut, stödsystem och åtgärder som landskapsregeringen antar. En hållbar utveckling förutsätter insikter och kunskap hos beslutsfattare och tjänstemän. För att en hållbar utveckling ska kunna uppnås måste förändringar i miljön och samhället kunna följas upp och mätas. Förvaltningen skall för sin tillsynsverksamhet ha normer och fastställda indikatorer som gör det möjligt att kontinuerligt mäta samhällsförändringarnas konsekvenser. En långsiktig strategi utarbetas för en omställning av det åländska samhället. Tydliga hållbarhetsmål samt delmål definieras samtidigt som utbildningsinsatser görs. Strategin följs upp av lagstiftningsåtgärder.

Landskapsregeringen definierar hållbar utveckling som en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Detta kan också förklaras med att målet är att förbättra levnadsstandarden för oss människor samtidigt som man ser till att kommande generationer får det lika bra.

Ett inkluderande samhälle

Integrations- och inkluderingsfrågorna berör många olika politikområden såsom arbetsmarknads-, utbildnings- och socialpolitik, demokrati och delaktighet samt arbetet för en nolltolerans mot främlingsfientlighet och diskriminering. Integrering är en process där de inflyttade ges möjlighet att delta i samhällets ekonomiska, politiska och sociala liv. Åland ska vara ett inkluderande samhälle där alla garanteras en likvärdig behandling. Kunskap om mångfald, etnicitet och andra kulturer uppmärksammas i daghem och skolor. Landskapsregeringen satsar på språkkunskaper och fler utbildningsmöjligheter för inflyttade. Särskilt viktigt är att kunna kombinera arbete med undervisning i svenska. Den tredje sektorns och kommunernas betydelse för att främja ett lyckat integrationsarbete betonas. En lag om integration utarbetas.

Samhälls- och servicereform

Andelen äldre på Åland ökar. De stora årskullarna når nu pensionsåldern samtidigt som människor lever allt längre. Om personer i åldern 20-64 år räknas tillhöra den arbetsföra befolkningen har försörjningskvoten för den del av befolkningen som är 65 år och äldre legat relativt konstant runt 28 procent sedan 1980. De allra senaste åren har kvoten börjat stiga dramatiskt och beräknas redan om tio år (år 2021) ha ökat till 43 procent, för att ytterligare tio år senare vara 51 procent. Läger vi till försörjningskvoten för barn och unga, det vill säga personer under 20 år, blir den totala försörjningskvoten 82 procent om tio år och 91 procent om 20 år. Med andra ord ska varje ålänning i arbetsför ålder om 20 år förutom sig själv även försörja närmare en person till.

Denna utveckling kräver förändringar i fördelningen av landskapets resurser och påvisar behovet av en reform av den offentliga sektorn. En helhetsgranskning görs av landskapsförvaltningen i syfte att särskilja centralförvaltningens kärnuppgifter från uppgifter som kan utföras av andra såsom underlydande myndigheter, tredje sektor eller bolag. Syftet är att den serviceproducerande verksamheten skall ha ett klart avgränsat verksamhetsområde och ekonomiskt ansvar gentemot centralförvaltningen som fungerar som tillsyns- och övervakande myndighet med uppgift att verkställa lagtingets beslut.

Landskapet ska gå i riktning mot att minska sin serviceproduktion snarare än utöka den med uppgifter som idag produceras av kommuner och kommunalförbund. Det betyder att behörighetsfördelningen mellan landskapet och kommunerna ska bestå. De uppgifter som idag är betungande för kommunerna såsom barnskydd, missbrukarvård, specialomsorg, handikappservice behöver omstruktureras och tillhandahålls till exempel genom samarbetsorgan eller värdkommuner.

Långsiktiga åtgärder krävs för att trygga basservicen i kommunerna. En utvärdering av landskapsandelssystemet görs i enlighet med lagen. Kommunernas situation, skattekraft och framtidsutsikter utvärderas och granskas.

En helhetsöversyn av servicen i landskapet och kommunerna görs och ett reformarbete inleds omgående i syfte att skapa mer effektiva former för den offentligt finansierade serviceproduktionen. Målet är att nå ökad ekonomisk effektivitet, säkerställa skola och omsorger, öka kompetensen, uppnå en likvärdig behandling och ökad rättssäkerhet. Externa granskare kan tas in i arbetet i syfte att för de åländska förhållandena finna pragmatiska och kostnadseffektiva lösningar. Samhälls- och servicereformens fokus är individernas behov av samhällets tjänster. Närservice och demokratisk delaktighet ska tryggas i alla delar av landskapet.

Den förestående samhällsservicereformen kräver en process i samhället där medborgarna under arbetets gång kommer till tals och är delaktiga. Medborgarperspektivet och medborgarnas intressen prioriteras högt. För att säkra allas rätt till den service som kommunerna idag tillhandahåller stiftas en garantilag om allas jämlika rätt till service oberoende av boendeort. En lagfäst garanti kan öppna dialogen om strukturerna om hotet om försämringar elimineras. Eftersom reformen kräver en stor samsyn och förståelse i samhället är det viktigt att alla partier deltar i reformarbetet. Landskapsregeringen föreslår därför att en parlamentarisk kommitté tillsätts.

Kraftsamling för tillväxt

Full sysselsättning, hög sysselsättningsgrad, företagens konkurrenskraft, högre skattekraft och en hållbar ekonomisk tillväxt är grunden för att behålla den åländska välfärden på en fortsatt hög nivå. En gemensam kraftsamling för tillväxt görs tillsammans med näringslivets och arbetsmarknadens parter i syfte att skapa nya arbetsplatser och företag. Företagsamhetens Åland bygger på öppenhet, kompetens och ett utbildningssystem i överensstämmelse med arbetsmarknadens och framtidens behov. Bristen på arbetskraft inom både privat och offentlig sektor föranleder en ny färdriktning för utbildnings-, integrations- och rekryteringspolitiken. Fler arbets- och praktikplatser som introducerar unga på arbetsmarknaden skapas. Vuxnas möjligheter till fortbildning och omskolning utvecklas.

Tredje sektorns roll för sysselsättning och samhällsekonomi samt näringslivets tillväxtpotential analyseras av ÅSUB i dialog med berörda parter. Näringspolitikens fokus är att stimulera tillväxtbranscher som kan ge fler jobb.

Landskapsregeringens mål är en offentlig ekonomi i balans samt en förutsägbart och långsiktig ekonomisk politik som skapar stabilitet, investeringsvilja och framtidstro. För att på ett övergripande plan skapa ett sakkunnigt externt forum för framtidsorienterade frågor rörande tillväxtstimulerande åtgärder, ekonomisk utveckling och samhällsplanering inrättas ett för landskapsregeringen rådgivande organ som benämns Tillväxtrådet.

Hållbara finanser

Utvecklingen i den åländska ekonomin de senaste åren och prognoserna framöver visar att de offentliga utgifterna ökar medan inkomsterna stagnerar. Budgetunderskottet för 2012 bedöms bli 17,2 miljoner euro och för 2013 förväntas underskottet bli 24,8 miljoner euro. Denna obalans måste snarast möjligt åtgärdas. De offentliga driftsutgifterna måste sänkas samtidigt som inkomsterna ökas. Det strukturella underskottet är minst 10 miljoner euro per år utgående från prognostiserade intäkts- och kostnadsutredningar för mandatperioden.

Fokus ska fästas på att med största möjliga politiska enighet undvika belåning men ändå, tillsammans med medborgarna, arbetstagarna och arbetsgivarna, behålla en god servicegrad i landskapet. För att åstadkomma detta krävs ett tydligt och drivande ledarskap på samtliga nivåer.

Den övergripande målsättningen är att under mandatperioden förändra inkomst- och kostnadsstrukturerna för att skapa balans mellan inkomster och utgifter i landskapets budget. En total rationalisering och översyn av samtliga delar av landskapsförvaltningen krävs. Ett första åtgärds paket för att få landskapets ekonomi i balans tas fram till första tilläggsbudgeten för 2012. Målsättningen är att avgörande åtgärder för att få ekonomin i balans skall vara beslutade och påbörjade senast år 2013.

Arbetet med att reformera och modernisera den offentliga sektorn på Åland skall ges högsta prioritet inom såväl landskapets som kommunernas ansvarsområden. Landskapet skall vara en ledande och aktiv part i det reformarbete som berör hela den offentliga sektorn. Målet är att långsiktigt trygga välfärden och ekonomin för hela Åland.

- Landskapsandelssystemet och avdragen i kommunalbeskattningen genomgår en översyn och en anpassning till den planerade servicereformen så att samarbete och kostnadseffektivitet stimuleras och premieras utan att tryggheten för medborgarna riskeras.
- Rambudgeteringen och budgeten som instrument utvecklas. Målstyrning och resultatansvar införs på alla nivåer. Redovisningssystemet förnyas och landskapets budget reformeras från och med år 2013 för att göras mer informativ och överskådlig.
- Investeringar skall belasta driftsbudgeten via avskrivningar och interna hyror.
- Landskapsregeringens mål är att under planperioden inte uppta lån för finansiering av drift. Lån för offensiva satsningar såsom utvecklingen av elektroniska tjänster, korruttt och andra investeringar som på sikt återbetalar sig kan upptas.
- Avräkningsbeloppet skall tillsammans med finansministeriet och Ålandsdelegationen ses över i syfte att uppnå en justering.
- Fastighetsskattelagen revideras i syfte att öka kommunernas rörelseutrymme och bredda skattebasen.
- Avgiftssystemen i landskapet ses över.
- System för intern styrning och kontroll skall vara en resurs i utvecklingsarbetet.
- Lönesystemet inom förvaltningen moderniseras och reformeras för att landskapsregeringen framöver ska klara rekryteringen av kvalifi-

cerad arbetskraft och göra arbetsplatserna inom landskapet mer attraktiva. Arbetet med arbetsvärdering fortgår.

- E-förvaltningen på Åland utvecklas. Gemensamma system för hela offentliga Åland är målet.
- Problemen med skattegränsen görs mindre än i dag. Möjligheterna för Posten att underlätta skattegränsklarering undersöks.
- Tydliga direktiv och principer tas fram för ägarstyrning av landskapets bolag.
- Utredda möjligheter till EU-stöd och extra anslag från staten i samband med investeringar i infrastruktur, innovation och utveckling.
- En prognos och en strategi tas fram för Pensionsfonden
- Det som idag kallas utjämningsfonden är ett konto i landskapets räkenskaper. Eftersom intäkterna till Åland via avräkningsbeloppet kan variera kraftigt finns behov av att en utjämningsfond inrättas jämte regelverk för dess användning
- Årliga överskott av PAF-medel som inte används för tredje sektorns del fonderas. Därmed kan man också på sikt ge tredje sektorn mer stabila och långsiktiga verksamhetsförutsättningar.

Investeringar

Landskapsregeringen avser att hålla en årlig investeringsnivå runt 15-20 miljoner. Aktuella investeringar under mandatperioden är bland andra den geriatriska kliniken vid ÅHS, satsningar inom yrkesutbildningen, investeringar i korttrutt inom skärgårdstrafiken samt den angelägna investeringen i e-förvaltning. Självstyrelsegårdens ombyggnad fortgår. Under perioden förverkligas också satsningen i en likströmskabel till Finland. Förnyad ställning till ett förverkligande av ett besökarcentrum i Bomarsund tas 2014.

Livskraftiga regioner

Målet för landskapsregeringens regionalpolitik är att ge alla regioner möjligheter att utvecklas och utöka sin befolkning. Landsbygden hålls levande genom ett decentraliserat servicenät för vård, skola och omsorg. Näringspolitiken ska även främja de näringar som kan utvecklas på landsbygden. Landskapsregeringen uppmuntrar kommunerna att utveckla sin planering för bosättning och näringsverksamhet.

Skärgården är på grund av sitt perifera läge i behov av särskilda insatser för att behålla en god levnadsnivå för sin bofasta befolkning. Att trafiken är stabil och förutsägbar är en grundförutsättning för att starta och driva företag. Det mest centrala är skapandet av arbetsplatser. Landskapsregeringen ser framtida möjligheter till nyföretagande inom vindkraft, turism, nätbaserade tjänster, växthusnäring, fiske och fiskförädling. Sjöfarten sysselsätter fortsatt många som bor i skärgården och dessa arbetsplatser värnas.

Andra förutsättningar för inflyttning till skärgården är en trygg hälso- och sjukvård, polisnärvaro, tillgång till attraktivt boende och tomter att bebygga samt en fungerande basservice. En politisk bred överenskommelse om en utvecklingsplan för korttruttsinvesteringar görs samt trafiklösningar med exempelvis katamaran görs. Landskapet ska stödja kommunernas egna insatser för utveckling, inflyttning och planering och fatta beslut som går i samma riktning. Landskapsregeringen vill öka möjligheterna för skärgårdens befolkning att delta i beslutsfattandet på landskapsnivå genom ökad användning av digitala medier och ny teknik. Skärgårdsnämnden förstärks som ett samarbets- och strategiforum för skärgårdsutveckling.

Full sysselsättning och modern näringspolitik

Landskapsregeringen vill föra en aktiv och tillväxtorienterad närings- och arbetsmarknadspolitik som bygger på en förtroendefull dialog med näringslivet. Landskapsregeringen vill tillsammans med näringslivet tillföra kunskap och nytänkande samt vidta åtgärder som gynnar och uppmuntrar entreprenörskap. Näringspolitiken har som främsta mål att skapa nya arbetsplatser och nya företag.

Landskapsregeringen avser i samarbete med näringslivets och arbetsmarknadens parter göra en kraftsamling för ökad tillväxt i ekonomin. I det ingår också tillsättandet av ett framtidsorienterat tillväxtråd.

Befolkningsstruktur, global konkurrens och miljöanpassning kräver att Åland moderniserar sin syn på näringspolitiken. Den tekniska utvecklingen och IT-baserade tjänsteföretag prioriteras särskilt inom handelsområden som idag är gränslösa. En digital agenda för hela Åland skapas i samråd med näringslivet, organisationer och myndigheter samt en målbild och vision för Åland 2020 tas fram.

Myndigheternas och tjänstemäns attityder och kunskap om näringslivets verksamhetsförutsättningar har en betydande roll för företagsklimatet. Företagarna ska känna att landskapsregeringen och myndigheterna förstår näringslivets behov och uppmuntra till satsningar och framtidstro. Utmaningarna med en lyckad generationsväxling finns inom flera branscher och uppmärksammas under perioden. Idéer och konkreta uppslag från tankemedjans rapport ”Ett grönt Åland i ett blått Östersjön” tas tillvara i det fortsatta arbetet.

En översyn av näringsavdelningen och dess funktioner genomförs där ett bildande av en byrå för primärnäringsarna övervägs samt en utlokalisering av densamma till Ålands Landsbygdscentrum för att där skapa en stark helhet för primärnäringsarnas behov och utveckling. Den allmänna byrån förstärks för att tillmötesgå det övriga näringslivets behov och utveckla insatserna för sjöfart, IT, förnyelsebar energi, turism, kultur, kunskapsintensiva tjänster och småföretagande. Innovationsbenägenhet och nyskaparanda prioriteras.

Landskapsregeringen utreder tillsammans med branschen olika alternativ för att skapa ett ”Företagens Hus” där näringslivsorganisationer och offentliga institutioner samlas under samma tak för att underlätta, tydliggöra och effektivisera företagsrådgivning och kundtjänst.

En angelägen fråga för landskapsregeringen är producentansvaret som ska klargöras och lösas på ett för alla inblandade acceptabelt sätt.

- En översyn och utvärdering av Ålands Utvecklings Ab och Ålands Teknologicentrum görs.
- Ärendehantering som berör företag och näringar snabbas upp. Företagslots införs, det vill säga en hjälp som guidar företag inom förvaltning och byråkrati.
- Landskapsregeringen undersöker möjligheten att erbjuda småföretag en försäkring som täcker kostnaderna för anställdas sjukfrånvaro de första nio dagarna samt vård av sjukt barn.
- Uppföljning av projektet Wheel IT för att identifiera nya idéer inom exempelvis IT, miljö- & robotteknik.
- Etablera en mentorbank med näringslivsveteraner och andra sakkunniga i syfte att ta tillvara och vidareförmedla kunskap och erfarenheter.
- Möjligheterna att införa utmanarrätter prövas.
- Större fokus på kvinnors företagande och ungas möjligheter till företagande.

- Rådgivning till näringslivet skall stödjas och i största möjliga mån skötas av näringslivets egna organisationer. Arbetet med service-checkar för nystartade företag fortgår.
- Arbeta för att hitta en lösning så att åländska företag kan ta del av de innovationsstöd som finns i Finland och Sverige.
- Kvalitetssäkra all offentlig upphandling så att den sker på lika villkor för alla
- Översyn av taxirörelsens verksamhetsförutsättningar görs.
- Tredje sektorns betydelse för sysselsättning och ekonomi utreds. Tredje sektorn betraktas vid sidan av privat och offentlig sektor också som en målgrupp för näringspolitiken.

En växande arbetsmarknad

Landskapsregeringen intensifierar satsningarna på att locka hem utflyttade ålänningar och nya ålänningar. Rekryteringen av utbildad och kvalificerad arbetskraft till den åländska arbetsmarknaden kräver stora insatser för att försörja privat och offentlig sektor framöver då pensionsavgångarna är stora. Insatserna inom projekten Arbeta och Bo på Åland samt komhem.nu utvecklas.

Undervisning i svenska för inflyttade erbjuds också för dem som redan är i arbetslivet. En förnyelse av landskapslagarna om arbetsmarknadspolitik och sysselsättningsfrämjande utbildning görs samt lagen om arbete i rehabiliteringssyfte. Sysselsättningsfrämjande åtgärder integreras med övrig arbetsmarknadslagstiftning och ansvaret överförs från utbildningsavdelningen till AMS. Studiestödslagen beträffande vuxenstudiestöd ses över.

En ungdomsgaranti för att leda in unga på arbetsmarknaden införs. Unga under 25 år som varit arbetssökande i mer än tre månader erbjuds en arbets-, praktik- eller studieplats.

Ett mer flexibelt arbetsliv gynnar alla parter och kan skapa bättre förutsättningar för exempelvis äldre att vilja arbeta längre och erbjuda personer med funktionsnedsättningar möjligheter till arbete.

Sjöfartens framtid säkras

Landskapsregeringen verkar för ökad sysselsättning samt företagande inom sjöfarten och dess klusternäringar. Detta ska ske i nära samarbete med branschorganisationerna. Utbildningen anpassas till klustrets utvecklingspotential och behov. I samverkan med riket strävar landskapsregeringen till att sjöfartens konkurrenskraft tryggas och utvecklas. Landskapsregeringen stöder näringsens strävanden att återinföra ny- och reinvesteringsfondering och att tonnageskattesystemet görs konkurrenskraftigt. Landskapsregeringen avser att på sikt uppnå en betydligt bredare åländsk lagstiftnings- och förvaltningskompetens för att främja en betydande tillväxt inom Ålands sjöfart och dess klusternäringar. Svaveldirektivet bör ha en övergångsperiod till 2025.

Turism – kvalitet och upplevelse

Åland bör sträva till att bli en attraktiv och tillgänglig destination med en högkvalitativ och hållbar turism med fler säsonger än idag. För att åter skapa lyskraften som destination behövs ökade satsningar på kvalitetshöjande åtgärder och nyinvesteringar, flera professionella företag och företagare samt en effektivare försäljning. Huvudfokus för turismpolitiken under mandatperioden är att förverkliga och implementera målen i den nya turismstrategin och ”Attraktiva Åland”. Områden som betonas är bland annat det Maritima Åland, Kultur & historia, Aktiviteter i naturen, Mat & dryck,

Sport, Möten & konferenser och Barnens Åland. Resultatavtalet med Visit Åland ses över i syfte att utveckla landturismen.

Jord- och skogsbruk

Arbete med ett nytt landsbygdsutvecklingsprogram slutförs. I det nya programmet betonas aktivt jordbruk, produktionsvärde, sysselsättning, miljöanpassning, ökad förädling och lantbruksföretagens lönsamhet. För programperioden 2014-2020 prioriteras jordbruk som producerar råvaror till livsmedelsindustrin. Livsmedelsindustrin har stor utvecklingspotential och bidrar dessutom till en levande landsbygd och öppna landskap. En livsmedelsstrategi framtas där bland annat vikten av lokalt producerade produkter och livsmedel även betraktas som en stor tillgång för turismen. I ett gemensamt projekt med näringen uppmärksammas behovet av en gemensam marknadsföringsinsats, en Ålandsmärkning av åländska livsmedel som exporteras. Ålandsmärkning ges till produkter som garanterat håller hög kvalitet.

Möjligheterna att öka produktiviteten och lönsamheten i ekologiskt jordbruk utreds i syfte att öka den ekologiska produktionen och dess förädlingsgrad. Landsbygdscentrum utvecklas till ett kurs- och kunskapscentrum för landsbygdsnäringarna. Den nya byrån för primärnäringarna utlokaliseras. En dialog inleds med kommunerna och statsförvaltningen om att samordna alla enheter som sysslar med jordbruksfrågor. En översyn av landskapets skogsinnehav genomförs med målsättning att kartlägga vilka skogar som skall bevaras som kulturarv, vilka som kan avyttras eller utarrenderas för näringslivssatsningar och vilka som fortsättningsvis skall förvaltas. Landskapet bör tillsammans med skogsnäringen verka för att en större andel av bioenergin kommer till användning. Certifieringen av det åländska skogsbruket upprätthålls.

Jakt och fiske

Jakt och fisketurismen uppmuntras och utvecklas. Skyddsjakten kan vid behov utökas. Möjligheten att bedriva jakt och viltvård skall främjas och jaktvårdsföreningarna ges större inflytande över vår gemensamma viltresurs. Jakttiderna förlängs och harmoniseras med vår omgivning. En översyn av jaktlagen genomförs.

Förvaltningen av vattenvården finansieras i större utsträckning med fiskevårdsavgifter. En långsiktig lösning på Guttorp framtas i samråd med vattenägarna och fiskerinäringen. Försök görs för att lindra de negativa effekterna av drivgarnsförbudet. Regeringen kommer slå vakt om alla ålänningars rätt till jakt och fiske på landskapets allmänningar. Landskapslagen om fiske revideras.

Hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Hälso- och sjukvården ska fortsättningsvis ha hög prioritet och vara av hög kvalitet. Ålands hälso- och sjukvård ska vara en förebild inom vårdkvalitet, patientbemötande och en arbetsplats där personalen känner sig motiverad i sina uppgifter. Alla har rätt till en god hälso- och sjukvård oberoende av var man bor på Åland. Hälsovårdarberedskapen i skärgården utökas och organiseras i samarbete med kommunernas socialomsorg. Hälsocentralen i Godby bibehålls. Utmaningar för ÅHS under mandatperioden är fortsatt rekrytering av kvalificerad vårdpersonal, ett utvecklat ledarskap och förmåga att möta den medicinska utvecklingens och patienternas krav på vårdtjänster. Det förebyggande arbetet utvecklas i enlighet med den nya ÅHS-lagen.

Åland har redan idag en viss del allmän tandvård, dvs. tandvård som det allmänna i huvudsak bekostar, för särskilda grupper som barn och ungdom-

mar, akutfall och olika patientgrupper. För att utveckla tandvården på Åland avser landskapsregeringen tillsammans med ÅHS definiera vilka patientgrupper som bör prioriteras. Därefter fastslås vilken servicenivå som erbjuds av den allmänt finansierade tandvården. Kostnadskalkyler tas fram för olika servicenivåer av tjänster inom den allmänna tandvården. På basen av dessa kalkyler fattar landskapsregeringen beslut om i vilken omfattning allmän tandvård erbjuds ålänningarna.

Social trygghet för alla

Målet för socialpolitiken är alla människors lika rätt till trygghet under livets alla skeenden. Landskapsregeringen verkar för att alla ska ha tillgång till likvärdiga sociala omsorger och stödinsatser. När budgeten uppgörs strävar landskapsregeringen efter att de sociala förmånerna för landskapets befolkning är minst desamma som i riket. Den ekonomiska utkomsten för dem som har det allra sämst ställt ska förbättras. ÅSUB:s rapport "Ekonomisk utsatthet och social trygghet" från år 2007 följs upp och åtgärder vidtas för att förbättra livssituationen för de människor som lever under den relativa fattigdomsgränsen.

Social- och miljöavdelningens resurser för tillsynen av den lagstadgade verksamheten förstärks. Utgående från kommunernas behov tar landskapsregeringen fram tillämpningsanvisningar när egen lagstiftning genomförs.

Socialvårdslagen revideras och görs mer användarvänlig. I samband med detta införs en paragraf om anmälan och avhjälpande av missförhållanden i vården (Lex Sarah). En lag om servicesedlar utarbetas.

Landskapsregeringen gör ytterligare ansträngningar för att förhindra våld i nära relationer och inom familjen. Barn och ungdomar ska skyddas från våldets effekter. Kunskap om förebyggande arbetsmetoder, metoder för tidig upptäckt och andra arbetsmetoder ska utvecklas. Målet är nolltolerans mot alla former av våld.

Kommunernas sociala sektor är mycket central i den kommande samhälls- och servicereformen.

Förändringsarbetet måste påskyndas med tanke på kommunernas demografiska utveckling, behovet av en effektiv resursanvändning, svårigheter med personalrekrytering samt andra ökade krav på kompetens och specialkunskaper. De områden som är i behov av särskild uppmärksamhet är bland annat barnskyddet, handikappservicen, missbrukarvården och specialomsorgen.

De ideella föreningarnas betydelse för människors välmående, delaktighet i samhället och det sociala kapitalets tillväxt uppmärksammas inom den sociala sektorn, även som producent av nya sociala tjänster exempelvis för de äldres livskvalitet, gemenskap och stimulans.

Trygga barn och unga

Barns och ungdomars hälsa och psykiska välbefinnande prioriteras högt. Det är viktigt att det finns tillgång till skolpsykologer och kuratorer på hela Åland. Tonvikt läggs på det främjande och förebyggande arbetet så att man snabbt kan upptäcka barn och ungdomars psykiska ohälsa. Arbetet med att uppmärksamma och till alla delar efterleva innehållet i barnkonventionen fortsätter. De ekonomiska och socialpolitiska konsekvenserna klarläggs i syfte att höja hemvårdsstödet. En ny familjevårdarlag tas fram för barn som placeras i fosterfamiljer. I samband med det ses även behovet över att rekrytera och utbilda intressebevakare, vilka behövs för att skydda barnets intressen i en barnskyddsprocess.

Omsorg och stöd till de äldre

En av samhällets största utmaningar är att klara av att sörja för omsorgen om de äldre. Landskapsregeringens mål är att fler ska kunna bo hemma längre. För att detta ska lyckas krävs ökade satsningar på hemtjänst, hemsjukvård, närståendevård och andra former av stödtjänster.

En äldreomsorgslag utarbetas för att trygga de äldres rätt till stödservice. Ett samarbete om hälso- och sjukvård för de äldre som bor hemma, på serviceboende eller effektiviserat serviceboende ingås med kommunerna. Den kommunala hemtjänstens kompetens och resurser används fullt ut inom ramen för den sammanhållna hemsjukvården.

Landskapsregeringen avser att förbättra närståendevården och tillse att tillgången på avlastningsplatser är tillräcklig och att ersättningsnivåerna ses över. En enhetlig och jämförbar vårdtyngdsmätning tas fram för att underlätta bedömningen av omsorgsnivåer.

Äldre som resurs

Många äldre lever längre och mår bra. Trots att man lämnat arbetslivet har många fortfarande mycket att ge. Landskapsregeringen betonar de äldres kunskaper och erfarenheter som en viktig resurs som i högre grad än idag kunde komma samhället till del. Landskapsregeringen främjar insatser för ett aktivt åldrande. Genom att behålla kontakten till arbetslivet, demokratiska organ, föreningar och näringsliv främjas de äldres möjligheter att delta i forum där kunskaper förs vidare och erfarenheter tas tillvara.

Tillgänglighet för funktionshindrade

Personer med funktionsnedsättning har rätt till ett självständigt och jämlikt liv. Detta förutsätter att arbetsplatser, skolor, bostäder och bostadsområden samt kulturinstitutioner, friluft- och rekreationsanläggningar utformas så att de kan användas av personer med funktionshinder. Tillgängligheten förbättras generellt i enlighet med att hinder och problem definieras genom en aktiv dialog mellan landskapsregeringen och de funktionshindrades intresseföreningar. Personer med funktionsnedsättning behöver arbetsträning och meningsfull sysselsättning samt goda levnadsvillkor. Landskapsregeringen ser över kommunernas service till funktionshindrade i enlighet med handikappservicelagen och strävar efter att servicenivåerna ska vara likvärdiga.

Nolltolerans mot narkotika

Landskapsregeringen inför en nolltolerans mot narkotika. För att effektivt bekämpa droganvändningen krävs både förebyggande insatser och ständiga insatser inom polis, tull och gränsbevakning för att minska införseln.

En ny tobakslag samt ett offensivt alkohol- och narkotikapolitiskt program mot bruk och missbruk av alkohol, tobak och narkotika tas fram. Målet att nå ett narkotikafritt Åland sker genom förebyggande arbete på olika plan tillsammans med kommuner, näringsliv och tredje sektor i syfte att nå en bättre samordning av befintliga resurser och nya sätt att samverka. Ansvar för samordningen åläggs en samordnare placerad inom lämplig verksamhet som får ansvar att förverkliga det alkohol- och narkotikapolitiska programmet. Samordnaren ska skapa ett kontaktnät med alla aktörer inom och utanför landskapet för att effektivt bedriva arbetet mot droger.

Miljö – Omställning Åland

Åland ska vara ett miljöföredöme. Målet för landskapsregeringens miljöpolitik är att miljön överlämnas i bättre skick till kommande generationer. Vi bör gemensamt och enskilt medvetet ansvara för miljön. Under mandatpe-

rioden tar landskapsregeringen fram en strategi för hur Åland kan omställas till ett hållbart samhälle.

Arbetet för ett renare hav har högsta prioritet. Ett övergripande mål är minska övergödningen av fosfor och kväve i Östersjön. Arbetet med att förbättra vattenkvaliteten måste bedrivas dels genom konkreta åtgärder lokalt på Åland och dels genom internationellt samarbete. Målet är att inom alla områden minska utsläppen.

Åland måste minska utsläppen av fosfor för att på sikt förbättra Östersjöns vatten. HELCOM:s reduktionskrav i enlighet med överenskommelsen i Krakow 2007 är för Egentliga Östersjön 64 % till år 2021. Åtgärder inom det nu gällande vattenåtgärdsprogrammet fortsätter samtidigt som arbetet med ett nytt vattenåtgärdsprogram påbörjas.

För att skydda sötvattentäkterna inrättas skyddsområden. En del av de avvattnade våtmarkerna på landskapets områden återställs och nya våtmarker skapas. Förverkligandet av Natura 2000 fortsätter för att skydda och bevara den biologiska mångfalden. Åland ska i praktiken vara en GMO-fri zon. En målsättning är att ekologisk och närproducerad mat ska serveras i alla landskapets skolor och inrättningar.

Landskapsregeringen fortsätter att bevaka arbetet kring slutförvaren av kärnavfall och kärnkraftsutbyggnaden i våra närregioner i syfte att minimera riskerna för Åland och dess befolkning.

Omställning till förnyelsebar energi

Åland har goda naturliga förutsättningar att utveckla produktionen av förnyelsebar energi. Landskapsregeringen arbetar aktivt för att skapa bästa möjliga förutsättningar för en utbyggnad av vindkraften och andra förnyelsebara energikällor så att Åland på sikt kan bli självförsörjande. Landskapsregeringen avser att under 2012 komma med lösningar för vindkraftens utbyggnad.

Lösningar för att använda restprodukter från jord- och skogsbruk, livsmedelsindustri och hushållsavfall som energikälla utvecklas.

Arbetet med energieffektivisering intensifieras och i syfte att minska förbrukningen i landskapet. En handlingsplan för energieffektivisering tas fram. Energisparmål inom landskapets egna verksamheter och fastigheter görs upp.

För att trygga reservkraften förverkligas likströmskabeln till riket. Landskapsregeringen strävar till att energipriset inte oskäligt ska drabba enskilda hushåll och företag. En energikommission tillsätts för att dra upp riktlinjerna för en framåtsyftande och miljöinriktad energipolitik som även beaktar och främjar näringslivets behov av energi.

Miljöbilar

Beroendet av fossila bränslen är stort och förorsakar problem både på kort och på lång sikt. För att uppnå en större medvetenhet om koldioxidutsläpp från fordonstrafiken och för att påverka attityder i samhället genomförs en informationskampanj. Landskapsregeringen har som målsättning att skapa en infrastruktur som möjliggör att använda miljöbilar i det åländska samhället. Testområden utvecklas där tekniska lösningar kan utprovas i samarbete med en eller flera kommuner och privata aktörer.

En miljöfordonspolicy inklusive rutiner tas fram och ett utbytesprogram för miljöbilar upprättas för fordon i landskapets ägo. Landskapsregeringen undersöker möjligheterna att underlätta konverteringen av bilar till elbilar.

Utbildning för morgondagens behov

Kunskap och innovation är en förutsättning för ett livskraftigt och konkurrenskraftigt samhälle. En god, likvärdig utbildning är en av grundstenarna i välfärdssamhället. Utbildningen ger barn och ungdomar de kunskaper och färdigheter de behöver för ett självständigt liv. Vuxnas behov av fortbildning och omskolning är mycket viktig för att arbetsmarknaden ska fungera väl och för individernas möjligheter till ett livslångt lärande.

Utbildningspolitiken utvecklas i enlighet med arbetsmarknadens och morgondagens behov. För att bättre kunna planera och förutse de framtida utbildningsbehoven skapas ett nytt forum för dialog, analys och prognostisering. En utbildningsdelegation tillsätts med representanter för bl.a. arbetsmarknadens parter, skolorna och ÅSUB. Utbildningen ska gynna kreativitet, initiativförmåga och entreprenörskap och särskilt befrämja en ökad integration. Ett utbildningspolitiskt program utarbetas. Landskapsregeringens roll som tillsynsmyndighet för utbildningssektorn tydliggörs och förstärks. Verktyg för systematisk tillsyn och uppföljning utvecklas.

Särskild vikt läggs vid att utveckla studiehandledningen så att ungdomarna ges förutsättningar att göra goda utbildningsval och underlätta stadi-
eövergångar. Landskapsregeringens mål är att alla ungdomar under 20 år ska tillförsäkras en studieplats. Samarbeten med utbildningsinstitutioner utanför landskapet utvecklas. Vuxenutbildningen utvecklas inom ramen för Ålands gymnasieskola. Fler möjligheter till läroavtal, distansstudier och andra flexibla studieformer utvecklas ytterligare.

Landskapsregeringen söker lösningar med det privata näringslivet för att öka antalet studiebosträder. En översyn görs av Ålands folkhögskola samt av finansieringsgrunderna för stödet till bildningsförbunden och andra aktörer inom den fria bildningen.

Grundskolan

Översynen av grundskolans läroplan slutförs. Fler och fler uppgifter har förts in i grundskolan utan motsvarande ökning av antalet veckotimmar. I dag råder en målträngsel i grundskolan. En prioritering görs så att målen blir färre och tydligare. Landskapsregeringen följer upp konsekvenserna av bestämmelserna om läroplikt och överväger möjligheten att ändra lagstiftningen i riktning mot skolplikt. Resurser för stödundervisningen samordnas och förbättras. Elevdemokrati och demokratifostran stärks genom att elevrådets roll förtydligas. Lagstiftningen för ersättande skolor och dess finansiering ses över. Pojkars intresse för läsning är ett område som kräver särskild uppmärksamhet.

Gymnasieskolan

Den nya lagen om gymnasieutbildning trädde i kraft den 1 augusti 2011. Ålands gymnasieskola erbjuder en bred gymnasieutbildning med såväl praktisk som teoretisk inriktning. Utbildningsutbudet ska vara brett och möjligheten till individuella lösningar är viktiga. Uppstarten av skolan kräver tid, flexibilitet och lyhördhet av samtliga inblandade för att etablera nya strukturer, rutiner och en gemensam skolkultur. Landskapsregeringen ansvarar för att utbildningen inom yrkesgymnasiet fungerar väl och har vid behov beredskap att justera gällande regelverk för att skapa en välfungerande utbildningshelhet.

Yrkesutbildningens status höjs. Kontakten mellan utbildning och näringsliv stärks genom yrkesråden och fler möjligheter till praktik- och praplatser samt lärande i arbete skapas.

Särskilda lösningar, med betoning på språkinläring, utvecklas för att möta behoven av en ökad integration på arbetsmarknaden.

En stor del av de åländska ungdomarna söker sig till Sverige för högre studier. Landskapsregeringen följer utvecklingen av de svenska utbildningssystemen och vidtar åtgärder som säkrar en fortsatt god tillgänglighet för åländska studerande. Utbildningsbehovet för elever i behov av särskilt stöd analyseras. Nya system och rutiner utvecklas för att möta behoven. Skolorna görs mer tillgängliga för studeranden med särskilda behov och funktionsnedsättningar.

Högskolan

Högskolans uppdrag förtydligas och dess styrelse och ledning ges större frihet att utveckla utbildningen. Högskolan ges organisatoriskt en mera självständig roll och ett ökat oberoende gentemot centralförvaltningen. Mål- och resultatavtalet som styrinstrument samt utbildningsuppdraget förtydligas. En bolagisering av högskolan som driftsform utreds.

Sjöfartsutbildningen utgör en självklar kärna i högskolans utbildningsuppdrag då kunskapen inom området är stor och möjligheterna att utveckla spetskompetens är goda. Den kompetens och infrastruktur som finns inom sjöfartsutbildningen på Åland samordnas till en effektiv helhet. Manskapsutbildningen hör organisatoriskt till gymnasieskolan och befälsutbildningen till högskolan men marknadsföring och utnyttjande av gemensamma resurser samordnas. Utbildningsvägen från manskaps till befäl ska vara tydlig. Ålands Sjösäkerhetscentrum, simulatorverksamheten och skolfartyget Michael Sars samordnas som en gemensam resurs för sjöfartsutbildningens behov.

Högskolan utvecklar sina samarbetsformer med relevanta universitet och yrkeshögskolor. Högskolan på Åland är idag i huvudsak en yrkeshögskola vilket tydligt bör framgå i marknadsföringen.

Kultur och kulturarv

Kulturen är en dynamisk kraft i samhället som utvecklar människors kreativitet och skapande, ger livsglädje, perspektiv och nya idéer. Landskapsregeringen vill ge kulturen utrymme att utvecklas enskilt och i samspel med andra, med näringsliv och samhälle. Ett rikt kulturutbud ger samhället livskvalitet vilket är en viktig faktor för inflyttning, sammanhållning och trivsel. Kultur och mångfald spelar en viktig roll i integrationsarbetet. Landskapsregeringen ser positivt på kulturutövare, grupper och föreningar som bidrar till en förnyelse av kulturlivet. Det kulturpolitiska programmet Växtkraft uppdateras. Satsningar i anläggningsprojekt inom kultur och kulturarv ska i första hand stöda utvecklingen av kulturturismen.

Kulturarvet är den gemensamma nämnare som binder samman dåtid med nutid och framtid. Kulturarvet skapar historisk förståelse och intresse för det unika i lokala sedvänjor, traditioner, språk och dialekter. I turismstrategin lyfts historia och kultur upp som temaområde för produktutveckling inom besöksnäringen. Det maritima kulturarvet, som tydligt aktualiserats genom fyndet av champagne-galeasen, lyfts fram. Landskapsregeringen deltar aktivt i att skapa möjligheter för intressenter att anlägga en dykpark i landskapsägda vatten. Ålands Museums roll som landskapsmuseum tydliggörs och basutställningen förnyas under mandatperioden. En lag om museiverksamhet utarbetas för att tydliggöra ansvarsfördelningen inom kulturarvsområdet som helhet. Ålands sjöfartsmuseums nya byggnad invigs och tas i bruk.

Konflikter i samband med fornlämningar minimeras genom att de skyddsvärda områdena tydligt avgränsas så att minsta möjliga olägenhet uppstår för markägaren. Arkiveringen av offentliga handlingar vid landskapsarkivet säkerställs genom att beslut tas om införande av digitalarkive-

ring och arkivets placering. En uppdatering av lagstiftningen på området genomförs.

Åländska kulturutövare på professionell nivå är viktiga profilskapare och ambassadörer för Åland vilket landskapsregeringen gärna vill stärka och uppmärksamma.

Unga som resurs

Ungdomspolitiken ska främja ungdomars demokratiska delaktighet så att de ges reella möjligheter att påverka samhällsutvecklingen. Ungdomars engagemang, kunskaper och kritiska tänkande ska tas till vara som en resurs. Nya former för ungas inflytande i politiken utvecklas i samråd med ungdomarna själva. Ett ungdomsråd utses och årliga handlingsplaner utarbetas i samråd med rådet. Landskapsregeringen utreder förutsättningarna och konsekvenserna av en sänkning av rösträttsåldern i kommunalvalet till 16 år. Ungdomsverksamhet som finansieras via PAF-medel utvärderas för att säkra att medlen gynnar verksamhet för unga. Kontakten till ungdomar som studerar utanför Åland upprätthålls och åtgärder vidtas för att öka antalet återflyttare. Ungdomars fritid och fritidsaktiviteter är ett viktigt temaområde för ungdomspolitiken under mandatperioden.

Idrott

Idrotten inspirerar till en hälsosam livsstil. Idrottspolitiken ska genomsyras av jämlikhet och jämställdhet. Landskapsregeringen utarbetar en långsiktig strategi som vägledning för den fortsatta idrottspolitiken. Idrottsevenemang har positiva effekter för såväl lokalbefolkning som besöksnäring. Landskapsregeringen deltar därför som en aktiv samarbetspart i utvecklandet av utåtriktade idrottsevenemang. Tyngdpunkten i idrottspolitiken är att skapa goda förutsättningar för motion och idrott riktade till barn och ungdomar. Åländska idrottare fungerar som ambassadörer för Åland och utövarna på elitnivå fyller en viktig roll som förebilder och inspiratörer för barn och ungdomars idrottande.

Polis och räddningsväsende

Polisens verksamhet utförs med stöd av såväl åländsk som finländsk lagstiftning. För att underlätta tillämpningen av de olika lagarna avser landskapsregeringen att samla dem i ett gemensamt regelverk. För att främja och effektivisera polisens verksamhet avser landskapsregeringen ersätta dagens polisdelegation med en polisstyrelse. Landskapsregeringen värderar det förebyggande arbetet och arbetet med attitydförändringar i syfte att minska brottsligheten och öka människornas trygghet. Landskapsregeringen tar fram en inre säkerhetsplan för Åland. Under mandatperioden färdigställs en tillbyggnad av polishuset i samarbete med en privat aktör. I det nya polishuset inryms även alarmcentralen.

Landskapsregeringen eftersträvar en för hela Åland omfattande kommunal räddningsmyndighet. Myndighetsutövningen samordnas för att utveckla och förenhetliga det förebyggande arbetet samt för att stärka det operativa samarbetet mellan kommunernas ordinarie och frivilliga brandkårer. Landskapsregeringen ser samordningen av räddningsväsendet som en viktig del av den kommande samhällsservicereformen.

Infrastruktur

Landskapsregeringen avser att ombilda trafikavdelningen till en avdelning för infrastruktur. Med infrastruktur avses alla system för transport av varor, personer, energi och information. Till infrastruktur räknas även bebyggelse, bostäder och samhällsplanering.

Åland är ett dynamiskt ö-samhälle vars spridda bosättning, diversifierade näringsliv och behovet av goda förbindelser är en utmaning. Ålands geografiska läge mitt i Östersjön förutsätter att förbindelserna fungerar väl både öster- och västerut. Den övergripande målsättningen är att uppnå en infrastruktur som bygger på effektiva, ekonomiskt och miljömässigt hållbara lösningar.

Flygtrafik

En välfungerande flygtrafik både österut och västerut är viktig för landskapet Åland och dess fortsatta utveckling. Målsättningen är att upprätthålla en regelbunden flygtrafik på marknadsmässiga villkor. För att garantera trafik, främst till Stockholm, har landskapet beredskap att agera inom befintligt regelverk.

Stabil och säker skärgårdstrafik

En välfungerande skärgårdstrafik, som svarar både mot medborgarnas och näringslivets behov är en förutsättning för en livskraftig skärgård. Trafiken ska planeras långsiktigt och fleråriga turlistor införs. Skärgårdstrafikens kostnader är höga på grund av dyra bemanningskostnader och höga bunkerpriser. För att utveckla och nedbringa kostnaderna på lång sikt krävs investeringar som bygger bort eller förkortar färjpassen. En projektgrupp tillsätts med uppdrag att leverera en handlings-, tids- och projektplan samt att föreslå lämpliga finansieringsformer. Fokus i processen bör inledningsvis ligga på kompletterande utredningar och analyser beträffande trafikbehoven samt miljömässiga och ekonomiska vinster av korttruttskonceptet. En parlamentarisk kommitté tillsätts för att skapa breda politiska överenskommelser om en utvecklingsplan för de förestående investeringarna.

Delprojekt som medför de mest betydande driftsinbesparingarna prioriteras. Landskapsregeringen avser att under mandatperioden inleda arbetet med investeringar i fast förbindelse över Prästösund samt förkortning av passen mellan Degerby och Svinö, Kökar-Föglö, Lappo-Torsholma och Bärö-Enklinge.

Landskapsregeringen prövar möjligheten att under en period byta ett ordinarie fartyg till kombikatamaran eller annan snabbtransport. Tillgänglighet för funktionshindrade beaktas särskilt vid nyanskaffningar. En utredning över möjligheterna till och effekterna av en förändrad avgiftsstadga genomförs.

Arbetet med att utveckla och separera rederienheten från den allmänna förvaltningen fortsätter. Även andra funktioner som är knutna till skärgårdstrafikens behov kan lyda under rederienheten.

Kollektivtrafik

Landskapsregeringen har som målsättning att skapa en fungerande helhetslösning för kollektivtrafiken och att sammanlänka trafiken både till land och till sjöss. Möjligheter till gemensamma betalningslösningar utreds. Under förutsättning att staden utvecklar sin kollektivtrafik till och från andra kommuner har landskapsregeringen beredskap att diskutera stöd för stads- och kollektivtrafiken i likhet med övrig landskapsfinansierad kollektivtrafik. Landskapsregeringen utreder och analyserar om trafikens uppbyggnad med dagens linjetillstånd motsvarar de krav som samhället och den enskilda individen ställer. Olika initiativ till samåkning uppmuntras.

Trafiksäkerhet

Trafiksäkerhet har hög prioritet och ska genomsyra all trafikplanering. Trafiksäkra lösningar invid skolor och daghem prioriteras. För att uppnå en

säkrare trafikultur och för att påverka attityder samt beteenden i trafiken prioriteras utbildning, information och attitydfostran. Landskapsregeringen utvecklar och förbättrar det förebyggandet arbetet, särskilt bland barn och ungdomar i samarbete med polisen, hemmet och skolan. Arbetet mot rattonykterhet prioriteras och förslag om sänkta promillegränser föreläggs lagtinget efter utredning.

Vägunderhåll

För att optimera resursanvändningen kartläggs och analyseras landskapets vägunderhåll ur ett ekonomiskt och geografiskt perspektiv. Landskapsregeringen har som målsättning att effektivisera och samordna hela landskapets vägunderhåll. Ett samprojekt mellan landskapet och kommunerna utförs med hjälp av extern utredare. Planerings- och upphandlingsresurser samordnas i offentlig regi och lämpliga helheter av vägunderhåll konkurrensutsätts. Grundförbättringar och ytbeläggningar prioriteras framom nyinvesteringar i vägar.

Oljeskydd

Transporterna över köl ökar i Östersjöområdet och därmed riskerna för olyckor. Det är av största vikt att det, vid en eventuell olycka, finns möjlighet att agera snabbt och kraftfullt för att minimera skador på människor, djur och natur. Landskapsregeringen avser delta i det under bildning varande nya operativa nätverket som våra kringliggande regioner runt Östersjön håller på att bygga upp.

Flera bostäder

Målet för landskapsregeringens bostadspolitik är att verka för en god tillgång på ändamålsenliga bostäder för ett livslångt och hälsosamt boende samt för nyinflyttning till Åland. Landskapsregeringen avser att stimulera byggandet i stad, landsbygd och skärgård. Särskilt viktig är tillgången till hyresbostäder för att tillgodose näringslivets och arbetsmarknadens behov av arbetskraft. Finansieringsformen med räntestöd fortsätter. Landskapsregeringen uppmuntrar initiativ för att få fram olika boendeformer för äldre, funktionshindrade och andra grupper med specialbehov.

Samordnad IT-utveckling

Under mandatperioden inleds en betydande förnyelse av IT-systemen inom det offentliga Åland. Landskapsregeringens mål är att föreverkliga en e-förvaltning som ska tillmötesgå den moderna medborgarens behov av snabb och effektiv service från landskapets förvaltning och underlydande myndigheter. Satsningen krävs också för att effektivisera och underlätta arbetet inom förvaltningen samt öka informationen till allmänheten. En e-förvaltningsstrategi utarbetas med fokus på att uppnå kostnadseffektiva, informationssäkra och användarvänliga system som kommer den enskilda, företagen och samhället till nytta. Landskapsregeringens IT-utveckling samordnas med utvecklingen i kommunerna.

Mediapolitik

Yttrandefriheten är en av de viktigaste förutsättningarna för en fungerande demokrati. Fria och självständiga medier tryggar åsiktsfriheten. Ålands Radio och TV är ett public servicebolag med uppdrag att förse allmänheten med information, kunskap och kultur. Den alltmer digitaliserade mediavärlden ställer stora krav på förnyelse och teknisk utveckling. Landskapsregeringen föreslår att radio och tv-bolaget omorganiseras och att det medi-

apolitiska programmet revideras under perioden. Genom att separera produktion från distribution skapas nya förutsättningar för att tillgodose den fria mediamarknadens behov. En förnyelse av finansieringen av Ålands radio och tv genomförs under perioden. Kunskapen om mediautveckling samt frågor som rör radio- och tv förstärks inom förvaltningen och ålänningarnas tillgång till ett mångsidigt svenskspråkigt utbud av radio- och tv tryggas.

Fastighetsförvaltning

Inom landskapets fastighetsförvaltning finns betydande möjligheter till effektivisering. En genomgång av fastighetsbeståndet görs och beslut fattas om vilka byggnader som ska bibehållas och förvaltas i landskapets ägo och vilka som kan hyras ut eller avyttras. En översyn av kontorsutrymmena görs för att uppnå en effektivare användning och inbesparing särskilt bland de utrymmen som hyrs externt. Ett system med interna hyror införs.

Ett starkare, modernare samhälle

Landskapsregeringen vill i detta regeringsprogram genom samarbete och större delaktighet ingjuta framtidstro trots att tiderna är oroliga ur ett ekonomiskt perspektiv. Vi är inställda på ett hårt arbete med målet att fatta beslut och uppnå konkreta och synliga resultat. Gentemot våra samarbetsparter betonar vi en diplomatisk dialog men också tydligt formulerade mål. Landskapsregeringen anser att i det reformarbete som sträcker sig utöver mandatperioden krävs breda politiska överenskommelser. Vi föreslår att parlamentariska kommittéer tillsätts för samhällsservicereformen, skärgårdstrafikens utveckling och den nya självstyrelselagen. För att nå resultat i riket med en kommande ramlag för Åland behövs en fortsatt enighet mellan lagtingets partier. I arbetet med samhällsservicereformen inleder också landskapsregeringen förhandlingar och diskussioner med kommunerna och deras politiska ledning. I landskapsregeringen kommer man även att genom ministerutskott arbeta med de frågor som berör flera avdelningar. Den satsning på e-förvaltning och IT som landskapsregeringen avser att inleda kräver också ett brett engagemang och en stark ledning. Landskapsregeringen har höga ambitioner för mandatperioden och tror att man genom öppenhet, delaktighet och samverkan når de bästa resultaten för ett modernare, starkare och mer konkurrenskraftigt samhälle. Ett förverkligande av programmet förutsätter ett gott samarbete med en motiverad och engagerad personal.

För samarbete, resultat och framtidstro